

באהרֶה של תורה

פשת עיון ודרש בפרשת השבוע ופנוי השקפה לך ומוכר

י"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בת מדרש להוראה ולרבנות וכולוי יום לארכבים מצוינים

תובות המערבה:
מודיעין עילית
מספרה יוקף 3/10
טל' 08-9744220
דו"ל rg5740@gmail.com

©

גלוון 220 סיון תשע"ז

העלון מוקדש לעילוי נسمות סעדיה בת נעמי ע"ה ע"י בנה הרה"ג ישראלי מחפוץ שליט"א

פרשת שלח

אך כל ויהושע השיבו שטעה זו היא טעות מעיקורה, כי הקב"ה אינו מודרך על האדם לומר, אושיעך רק אם תהיה צדיק, רק אומר לו, לא אושיעך אם תהיה מorder. וזה שאמרו "אך בה" אל תמרדו", שבן שאין

האדם מorder בקב"ה לעkor ממצוותיו בכונה, יוכל לקות לכל טוב".

ג. ולאור דברי החפץ חיים יש לומר, שאשר רוצה היצר להפיל ולהבשיל אדם מישראל, אינו מסיתו שלא להאמין בה, כי בודאי לא ישמע לו, אלא מסיתו שלא יאמן בעצמו, ויסתכל על החסרונות שלו, ועל המומאים הרוחניים שבו, ועל הנפלוות שארעו לו בעבר, ומשתמש בהם כמחסום המונע מהאדם להתקדם ולהתפתח בעבודת ה' בהיותו שקו בכל עת ב'ביצה' היוש העצמיה שלו, ללא כל יכולת להביט בדברים הטובים והמושיעים שבו, ועל כך שיש כח עצם שהעניך לנו ה' ברוב טבו ושמו תשובה". וכן אין שם על לבו כי "שבע יטול צדיק וקם", וכבר בראון ר' יצחק הוטר זצ"ל שאין קימה לא נפילה לפניה, אין עלייה לא ורידה,

כ"כ טבע הבורא בעולמו.

ואת דרך זו של היצר, לדנו מבני שבט ליה, שבחטא העגל לא הצליח היצר לבבלם, ולמרות שמסביב יהום הסער ורבים השתחו לעגל, הלוים האמינו שה' אחד ושמו אחד. אך בחטא המרגלים בא היצר בדרך של קטעות המוחין, להשפייל ולטעת בישראל ובולטים הרוגשה שאין הם ראויים לניטים ולישועה, ובדרך זו מציל היצר להכשיל את הנאמנים ביותר להשיות, ועל כן חטאו גם הלוים בחטא המרגלים. ולבסוף שהם עצם לא חטאו בעגל היו אראוים לכך ומיילא אף הם לא יוכו להכנס לאין ישראל (כמו שגם ישראל נגור בחטא העגל שימתו ולא יחו לעלם, למורות שלא חטאו).

מרגליות ולא מרגלים...

היבלי יקר' פירש על פי דברי המדרש (ילקו"ש פנחס תשעג' כו') שבדור המדרב האנשים היו שונאים את הארץ ואמרו "נתנה ראש ונשובה מצרים", אך הנשים היו מחובות את הארץ ואמרו "תנה לנו אחוזה". וכן אמר הקב"ה למשה, שעדיף יותר שישלח נשים מרגליות שירגלו את הארץ, כי הן מחובות את הארץ ולא יספרו בגנותה, אך מכין שלדעתך האנשים המרגלים בשדים ואתה סבור שהארץ חביבה עליהם, תשלח אנשים. והוא שאמור לו הש"ת "שלח לך אנשים" שלפי דעתך תשלח אנשים, אבל לדעתך היה יותר טוב לשוחח נשים.

כמה מרגלים היו?

"איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלהו" (יג, ב)

מקובל לומר שהיו יב' מרגלים, אך בירושלמי (סוטה פ"ז ה') נחלקו זהה, שכן לשון הכתוב כפולה "איש אחד איש אחד", ולדעתי ר' עקיבא בא הדבר לרבות שהיו כד' מרגלים, אך ר' ישמעאל סבר שדיבורה תורה כלשון בני אדם ואני מובה מאומה.

והנה בפרשת דברים מבואר שכישישראל שמעו את דברי המרגלים אמרו "அחינו המסו את לבבנו". וביאר החתום סופר, שיבידוע המרגלים לא רצו להכנס לארץ כדי שישארו נשיאים. וכך כשהשמעו ישראלי את דיבריהם על הארץ עדין לא האמינו להם, בירודם כי יש לנשאים נגיעה בדבר. אך

צא מן הביצה

"שלח לך אנשים" (יג, ב)

הנה יש לעין האם גם שבט לו לחטא בחטא המרגלים. ובפשטות יש להוכיח שלא נשתחפו בחטא זה, שכן שמו של נשיא השבט לא נמנה בשמות המרגלים עם שאר נשאי השבטים. ברם, בפרשת מדבר מצינו שהלוים לא נמננו עם שאר השבטים אלא בפני עצם, ופירש רשי" (א, מת) בטעם הדבר צפה הקב"ה שעוזה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר, אמר אל יהיו אלו (הלוים) בכלל, לפי שהם שליל, שלא טעו בעגל". והקשה ה'שפטוי חכמים', מודיע לא נקט רשי" שלא טעו במרגלים" נשרי ישראל מתו במדבר מחתמת חטא המרגלים. ותירץ, שאף הלוים חטאו במרגלים, אלא שישראל חטאו גם בעגל ולא רק שברשותם דברים (א, בג) פירש"י "שנים עשר אנשים איש אחד לשפט" מיגד שלא היה שבט לו עמהם", בונתו שלא היו עימם בעזה ובשייח' המרגלים, אך בשחוורו המרגלים והוציאו את דיבת הארץ ושאו כל העדה את קולם ויבכו, בכו עימם גם שבט לו.

ב. ויש להתבונן מה החילוק בין חטא העגל לחטא המרגלים, שבראשן עמדו הלוים בנסיך ולא עברו עבודה זורה, ולעומת זאת בחטא המרגלים נכשלו ובכו והתלוננו יחד עם כל העם ובפרט, שמתחילה לא נשתחפו בעצת השילוח המרגלים, ואם כן מה גרט לחצטרך לבכית השבטים ותלונתם). ונראה לפרש על פי ביאור החפץ חיים זצ"ל (שמירת הלשון ח"ב פרק יט) בהבנת חטא המרגלים: "ועתה נברא מעתם לירד פלאים כל כר, והטעו את יפלא מאד, מהי הסיבה שהטעטה אותם לא עניין המרגלים. שכואורה כליל ישראל. יותר מזה, אמרו כי חזק הוא ממן". ופירשו חול' (ערכין טו, א), שכביבול אינו יכול להוציאו כליו משם, ואיך אמרו שנותן כו? אלא שזנה דרך היצר בשוראה שהאדם רוצה להתחזק באיזה עניין לבבב, והוא מupil עצבות ויוש בלבו, וגורים לו לחשוב שמצויה זו ראייה ורק לקודושים אשר באיזן ולא לקטנים כמו זה, ומזכיר לו עבירותם ודברים רעים שעשה בעבריו כדי להקטינו ולהשפלו בדעתו שלא תהיה לו שום תשואה למוצה הධיא. וזה יוויה עצה היצר לחטא המרגלים, שהתגבר היצר עליהם למור, שבדרי לנצח עם רב כזה וגבורים באלו, צרך לה זכות גROLה ונוראה, אבל לא לאנשים במנון, שזה מקרוב שעשינו העגל, וגםبشر תואה. ועל כן יוויה כלב עדשה לנו בן עמרם, והלא קרע לנו את הים וההוריד לנו את המן וכו'. וטענו היטהה, שאילו בא הקב"ה עימנו בדיון לא היה קורע לנו את הים ולא ההוריד לנו מן נבי גם בים היה שלא כראוי, כמו שנא' (תהלים קו), "וימרו על ים סוף", וכן על המן התלוננו מתחילה, ואם כן אף כעת עלה נעללה לארץ ונירש אותה על עמו אמרו, כי נתקבלה תשובתנו.

אך זהאנשים אשר על עלי עמו אמרו, לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממן", ודרשו חול' "כביבול אינו יכול להוציא את כלו ממש". וטענתם היהיטה שאימתי הקב"ה מגש אומה, רק כמשמעותו אומה אחרת שהיא טובה שanon חוטאים גדולים בעגל ובבשר תואה, לא יכולת מקרים, אבל בגין אנו, וזה שהבתיחה לתת לנו את הארץ, והוא דוקא אם הינו זכאים וצדיקים, שאו היה מגרש מפנינו האויב, והוא נתן לנו רשות להשמידם.

שרה בת סאלם יהודה ע"ה
שלמה בן יהיא יהודה ז"ל
חומרה בת יוסף קפач ע"ה

מול' בת זורה ע"ה ע"י גב' בנו
יעזון בן גנט מועליח ז"ל
זבה בת מננה פנינה סובן ע"ה

לעג' ר' בנימין בן פלחח ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן שאוס ז"ל ♦ נאותה בת תאגדה ע"ה
אהרון בן יהיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סריה ע"ה

ב. ובדורינו שבו רוחות עזות של כפירה וטומאה נשבות בחוץות נדרשים אלו ללב ברכו של כל שחה נגד הולם ואחוז בעוז אחרת. וscr שחייה זו כScar כלב- "זרעו יורשנה", כי אם ואם שהם עצם אינם נגידרים אחר הרחוב במעשייהם בהנחותם ובלבושם, וגדרים את ביתם מפני ההפניות הרוחות שמהבהן, בודאי שמסוגל הדבר להשفع על זעם אחרים ולחסן המשפעות הרחוב.

אם שירודעת להגיד לא"ל כל מה שמסמל הרחוב, משפיעתו וגורמת לכך שגם לבניה יהיה את הכח והיכולת לצאת נגד הולם ולומר לא"ל" לרחוב. אך מי שמודעת למזה שנקון והואוי לבת ישראל, אף לה' נמשך אחר ביגוד והופעה שאינה הולמתה, כיצד תעשה תפלותיה פלטרת ותבקש בהם שמאירים את העולם בתורה ויראות שמם, בשעה שהיא בהנחותה והליקותיה אינה ממשחת כדוגמא לך. וכמו כן, אף שירודע כמה החובב ויקרא התורה, ורוצה שבניו יהיו תלמידי חכמים, אך הוא עצמו אינו אומר לא"ל" לרחוב, ומחזק בכייסו מכתירים טמאים ופסולים, כיצד אם כן יהיה לבניו את הכח לומר לא"ל" לרחוב ולהיות תלמידי חכמים.

אבל ואם יקרים, אל הצטו שבניכם יהיו מחמירם ופירושים יותר מכם, כי כלל הוא שיש ירידת הדורות, והדור העציר מסתכל על הדור הקודם כמחמיר, ומרשה לעצמו להקל יותר. וכך כשאנו באים להקל באיזה דבר, אנו יכולים אמנים להקל ראש ולהסתכל מבעט מצומצם ולומר זה מה שנוח לו וזה מה שאעשה", אך עם זאת בלנסבח שעל צעד אחד שהקלנו בו היום יבואו הבן או הבת בכוא העת ויקלו בעוד שני צעדים. וכך שומה علينا להיו חכמים ולא לחשוב לטוח קער מה נוח לי עכשו, אלא לזכור ולסתכל דור או שני דורות קדימה, ולאחר מכן אוחזות על הדורות הבאים. ג. ומעשה באשה שמסורה החזאית לתופרת כדי שתקצר את אורכה, וՏיכמנה עמה על אורך מסוים שהיה מעוניינת בו. התופרת קיצרה את הבגד, אך הותירה ס"מ אחד באורך מעבר למה שבקשה האשאה. וכשהאללה אותה בעלת הבגד מודיע לא קיצרה את הס"מ הנוסף, אמרה לה התופרת "הס"מ הנוסף הוא בשבייל הבת שלך...".

"למה את מתכוונת?" שאלת האשאה. "את בקשת ממני ל��ר את הבגד עד הגבול המותר על פי ההלכה", השיבה התופרת, "אך ראי נא, הלא אם תलכי בך, תאמיר בתרך לבשגדל שהוא אינה צדקה יותר מאשר שלה ולא מחמירה כמו זה [ירידת הדורות...]", ותקצר את החזאית בס"מ נוסף, וזה כבר היה אסור על פי ההלכה... ולכן השארתי ס"מ אחד נוסף בחזאית שלך כדי לשמור על בתרך...".

ד. ה"בשורה" היא שהרחוב לא הולך להיות טוב וראי יותר בשנים הבאות. אדרבה, כל יום קלתו מרווחה משל חברו, והעיר הרע משכלה בכל גזע נתן את הדריכים והכללים לפתחות את בני האדם ולהורידם לבאר שחית. ועצרנו הוא די מצליח. אך מהי התשובה? מודיע עשה כן ה' והעניך בח כה רב לבוכות הטומאה? ומניין לנו הכווחות להחמודך עמהם? התשובה היא שמעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, וכל חיזוק וכל התעוררות של היהודי דוחים ומגרים כוחותם רבים של טומאה. ואף שההוראות הקודמים היו גיגולים מאיתנו, מכל מקום מבחינה ערך המשישים, ערך מעשינו גודל הרבה יותר בעניינו". וכי שפירש רבי צדוק הכהן בפירות צדיק (כי תצא יב') את דברי הנביא (ישעיהו נד, א) "רני עקרה לא ילדה גגו, כי ריבים בני שוממה מבני בעלה אמר ה'...", שכן ידווע שאמר הארייז'ל לתלמידיו ר' חיים ויטאל, שבדור הירום הזה איפילו דבר קטע ישראלי עושה בכונה לשם שמיים חשוב עצל השית' הרבה יותר ממה שהיו עושים גדולות בדורות הראשונים. והוא רני עקרה", אף שנראה שהוא עקרה מה שדור הולך וחסר, מכל מקום "רבים בני שוממה", אף שהם דלים במעטיהם אבל הם חשובים אצל ה', קרבים וגדולים מפני שהם בני שוממה, שהם בדרך הזה דור יתום, ודבר קטע שלהם חשוב אצל ה' יותר "בני בעלה", ככלומר מהו שהוא דור יתום, וככל קטע שלם חשוב אצל ה' יותר "בני בעלה" כלומר מהו שהוא דור יתום, וככל קטע שלם חשוב אצל ה' יותר "בני בעלה".

ואם כה גודלים הם מעשינו, וכל חיזוק קטן בענינות או בתורה נושא חן רב בעניינו ה', הרי שלא נותר לנו אלא להתזוק ב"רוח אחרת", לשחות כנגדם בעו ותעכומות, ולדעת כי "עליה נעלחה וירשנו אותה" ב"ה.

העלון נכתב ונערך בס"ד ע"י הרב ראובן גולן. ניתן להאזין לשיחות השבוע מאת המחבר בעמדות ובאתר קול הלשון, או בטל' 03-6171001 [הקש 1-1-48-2-1-1].

לקבלת העalon בדוא"ל מיד שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

לע"ג מורת מלכיה מילוק בת מאנואר סלמי ע"ה ע"י ירדיה הי"ז ♦ שודיא בת יהיא סיאני ע"ה ע"י בנה ר' אילן דרכ' הי"ז ♦ לזכר יוסף בן דוד ציונה שלומי זיל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הי"ז

לע"ג אשר מסעוד בן חנה אוחנה זיל ע"י גב' אביתן ♦ אסתר בת אסתריה אניג'ר ע"ה ♦ שושנה (בדיה) בת גסנה ע"ה ע"י ר' מישרכי

דניאל בן שמואל ורבקה אליהו זיל
מול בת מרגלית ודוד צברי ע"ה
נעימן בן עובדיה עגנון זיל ע"י ר' יוסף

לאה בת רבקה שריקי ע"י גב' בטיטו
גدعון בן רחל נעמן זיל
מאיר בן עובדיה עגנון זיל

שמעון בן שעידה גדי זיל
זאב בן סוסיה פשיזון זיל
נעמי בת רינה (רינה) ישעיה ע"ה

על מי אים כלב בכל זין?

"ישאוו במוות בשנים ומון הרמוניים ומון התאנס" (יג, כג)

במסכת סוטה (לד, א) אמרו, ששמונה מרגלים נשאו אשכול ענבים, אחד נשא רימון, ואחד נשא תאנה, ויושע וככל לא נשא כלום. אך בזוה"ק בפרשנותו (ק"ס ע"א) אמרו שגם יהושע וככל נשאו. ומובא שם שהמרגלים לא יכולים לישא את הפירות ורק כשהם יהושע וככל הצלחו להרימם. ורבינו בחיי כתוב "וישאוו במוות בשנים- אלו יהושע וככל".

והנה במדרש (במדבר ר' טז, י) אמרו שהמרגלים לא רצו לחתת הפירות, וככל לקח כל' זין ורץ לפניהם ואמר להם אם אין אתם נוטלים אני הורג אתכם. ולפי זה יש לומר שאין מחלוקת בין הגם' לוזהר. שבאמת יהושע אחכם. וככל עצם לא נשאו אלא רק שאר המרגלים, אך מכיוון שהמרגלים בתחילת לא רצו לישא רק ע"י שייהושע וככל איימו עליהם אז לחקו, لكن זה נחשב שגם הם נשאו כיון שככל נשיאת המרגלים היהתה מכוחם. וכן כתוב החיד' א' ב' חומת אנך' בפרשנותו בשם ר' יודאל צפטאי זל' בשנים, בשלב שנים שהם יהושע וככל אשר הכריחו לשם ר' יודאל צפטאי זל' ובויר דבוריו הוא כנ"ל, שע"י שהם הכריחו את שאר המרגלים לישא הפירות וזה נחשב שהם גם כן.

"השארתי ס"מ אחד נוסף בחזאית שלך כדי לשומר על בתרך..."

"ועברי כלב עקב היהת רוח אחרת עמו וגוי, והביאתו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה" (יד, כד)

לפי פשוטו "רוח אחרת" הינו שלא נתה כלב אחר רוח המרגלים ולא נגרר אחריהם, אלא "רוח אחרת" נשבה בו ועמד בעוז נגד הולם, ולא כפר בחסדי ה' ולא הוועיא את דיבת הארץ. ומאננס רשי פירש "רוח אחרת- שתוי רוחות אחת בפה ואחת בלב. למרגלים אמר, אני עמכם שנאמר לעיל יג () והוא כבל, שהוא סבורים שיאמר במוותם". ובאייר השפטוי חכמים, שרשי פירש למאן את המושג "רוח אחרת" בפשטו, מכיוון שאף ליהושע היהת רוח אחרת משלה המרגלים ומהודיע רק כלב נשתחב בך. אולם הרמביין תירץ קויש' זה בדביה, והזוכר יהושע, כי פירש לככל שברו שירושה הארץ אשר בא שמה, ושבר יהושע אינו ראוי לפresher עתה, שהיה הוא במיקום משה". ולפי זה הרמביין חולק על רשי ומפרש "רוח אחרת" כפשו וכנ"ל. ולאור זאת האיר הגאון רבינו שמחה זסל ברודיא זכ"ל ראש שיבת חרבון בספר שם דרך על התורה, שמכלל נלמוד במה גודל כוחה של שחיה כנגד הולם, ועוד כמה רב בעניין ה' ערכו של מי שעומד על עקרונותיו גם כשהאהוירה מסביבו נוטה לקלקל והשחתה. שהרי כאן העיד השית' שהשבר הרב שיקבל כלב אינו על עצם מה שעמד בניסין, ולא על כך שעמד בחירוף נשפח עלי השפע על העם לבטל את עצצת המרגלים זראה רשי"י יג,], אלא עקי רוח האחרת שהיתה עמו. ואף מה שזכה שקראהו ה' בתואר "עבדי כלב" הוא בעבור אותה רוח אחרת. והוגם שעצם מה שלא נכשל במאה שנכשלו המרגלים הוא דבר גדול ובודאי קיבל על זה שבר, מכל מקום העמידה כנגד הולם והשפעת החברה היא נסינן גדול עוד יותר.